

Karimov Eminjon Gapardjonovich
"Buhgalteriya hisobi iqtisodiy tahlil va audit" kafedrası

MOLIYAVIY TAHLILNING AXBOROT BAZASINI TAKOMILLASHTIRISH

Annotatsiya. Ushbu maqola doirasida moliyaviy tahlilning axborot bazasini takomillashtirish masalalari muhokama etilib, uning nazari jihatlariga e'tibor qaratiladi. Shuningdek, soha olimlarning boshqaruv hisobi to'g'risidagi fikrlari o'rganilib umumiy muallif xulosalari shakllantirildi hamda axborot bazasini takomillashtirish muammolarini tasniflash masalalariga asosiy urg'u qaratildi. Nazariy, uslubiy va tashkiliy masalalarning murakkab tabiati nuqtai nazaridan boshqaruv tahlili axborot bazalarini takomillashtirish masalasi muhokama etildi.

Kalit so'zlar: boshqaruv hisobi, moliyaviy nazorat, bozor munosabatlari, kompaniyalar faoliyati, axborot bazasi, buxgalteriya ma'lumotlari, buxgalteriya hisobi, boshqaruv ma'lumotlari.

Karimov Eminjon Gapardjonovich
"Accounting, economic analysis and audit" department

IMPROVEMENT OF INFORMATION BASE OF FINANCIAL ANALYSIS

Abstract. Within this article, the issues of improving the information base of financial analysis are discussed and attention is paid to its theoretical aspects. Also, the opinions of scientists in the field about management accounting were studied and general author's conclusions were formed, and the main emphasis was placed on the issues of classification of the problems of improving the information base. In view of the complex nature of theoretical, methodological and

organizational issues, the issue of improving management analysis information bases was discussed.

Key words: management accounting, financial control, market relations, company activity, information base, accounting information, accounting, management information.

Tashkilotning moliyaviy holati, uning faoliyatining moliyaviy natijalari va moliyaviy holatdagi o'zgarishlar to'g'risidagi ma'lumotlarning asosiy manbai buxgalteriya (moliyaviy) hisobotidir. Tahlil mazmuni korxonaning moliyaviy xo'jalik faoliyatidagi kamchiliklarni o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etish hamda moliyaviy holatni yaxshilash chora-tadbirlarini belgilashdan iborat. Buxgalteriya (moliyaviy) hisobotlarini tahlil qilish maqsad va vazifalar bilan belgilanadi.

Buxgalteriya (moliyaviy) hisobotlarini tahlil qilishning maqsadi tashkilotning moliyaviy holati va moliyaviy natijalarini ob'ektiv va aniq ifodalovchi asosiy parametrlarni olishdir. Buxgalteriya (moliyaviy) hisobotlarini tahlil qilish maqsadiga asoslanib, quyidagi tahliliy vazifalar to'plami hal qilinadi:

- ❖ tashkilotning iqtisodiy holatini to'liq va ob'ektiv baholashni shakllantirish;
- ❖ bankrotlik xavfining potentsial darajasini aniqlash;
- ❖ samarali kapital tuzilmasini saqlab qolish uchun mablag'lardan to'g'ri foydalanishni baholash;
- ❖ tashkilot aktivlaridan to'g'ri va samarali foydalanishni baholash;
- ❖ investitsiya siyosatini asoslash;
- ❖ iqtisodiy faoliyatning salbiy natijalari va korxonaning moliyaviy holatini mustahkamlashda moliyaviy resurslardan foydalanishni yaxshilash bo'yicha boshqaruv qarorlarini ishlab chiqish.

Foydalanuvchilar guruhiga qarab, buxgalteriya (moliyaviy) hisobotlarini tahlil qilishning vazifalari va yo'nalishi, shuningdek, foydalaniladigan ma'lumotlarning

(ichki, tashqi) xususiyati aniqlanadi. Buxgalteriya (moliyaviy) hisobotlarini tahlil qilish hisobotdan foydalanuvchilarning bir guruhi boshqa foydalanuvchilarning manfaatlariga zarar etkazadigan holda o'z manfaatlarini bir tomonlama ko'rib chiqish imkoniyatini butunlay istisno qilishi kerak.

Buxgalteriya hisobi to'g'risidagi me'yoriy xujjatlarda buxgalteriya (moliyaviy) hisoboti "tashkilotning mulkiy va moliyaviy holati va uning iqtisodiy faoliyati natijalari to'g'risida tuzilgan ma'lumotlarning yagona tizimi" deb ta'riflanadi. belgilangan shakllarga muvofiq buxgalteriya hisobi ma'lumotlarining asosi".

Shuningdek, buxgalteriya hisobi to'g'risidagi me'yoriy xujjatlarda buxgalteriya hisobi reglamentida hisobot shakllari to'plamini o'z ichiga olgan buxgalteriya (moliyaviy) hisobotlarning tarkibi haqida yozilgan, xususan:

- ✓ korxonada mulkning tarkibi, tarkibi va uning shakllanish manbalarini belgilovchi balans, hisobot sanasidagi moliyaviy holatni tavsiflovchi;
- ✓ moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobot, unda tashkilotning yildagi ishi tavsiflanadi, foyda yoki zararining shakllanishi sabablari ko'rsatilgan;
- ✓ kapital, mablag'lar va zaxiralar harakati to'g'risidagi ma'lumotlarni aks ettiruvchi, sof aktivlar ko'rsatkichini o'z ichiga olgan o'z kapitalidagi o'zgarishlar to'g'risidagi hisobot;
- ✓ naqd va naqd pulsiz mablag'lar to'g'risida hisobot davri boshi va oxiridagi faoliyat turlari bo'yicha ma'lumotlarni o'z ichiga olgan pul oqimlari to'g'risidagi hisobot.

Buxgalteriya (moliyaviy) hisobotlarining bir xil tahlili buxgalteriya (moliyaviy) hisobotlarining asosiy ko'rsatkichlari o'rtasidagi munosabatlarni shakllantirishga imkon beradigan turli baholash usullari yordamida amalga oshiriladi, xususan:

- ❖ gorizonttal tahlil - tashkilotning turli davrlardagi faoliyati natijalarini taqqoslash. Ushbu tahlil hisobot sanasidagi ma'lumotlarni oldingi davr ma'lumotlari bilan taqqoslaydi. Tahlil jarayonida har bir ko'rsatkichning o'sish

(o'sish) sur'atlari hisoblab chiqiladi, uning tendentsiyalari aniqlanadi va mutlaq ko'rsatkichlarda nazorat qilinadi, ya'ni. rublda va nisbiy jihatdan, ya'ni. foizlarda;

❖ vertikal tahlil - xuddi shu tahlilda har bir moliyaviy ko'rsatkichning bir hisobot davridagi umumiy natijadagi ulushi aniqlanadi, shuningdek, ushbu tahlil yordamida tashkilotning aktivlari, majburiyatlari, daromadlari va xarajatlari tarkibi aniqlanadi;

❖ qiyosiy tahlil - hisobot ko'rsatkichlarini (bo'linmalar, seminarlar va boshqalar) solishtirish, tashkilot ma'lumotlarini raqobatchilar ma'lumotlari va o'rtacha sanoat ko'rsatkichlari bilan solishtirish imkonini beradi;

❖ trend tahlili - bunday tahlilning mohiyati chiziqning dinamikasini aniqlash, uning keyingi rivojlanishini bashorat qilishdan iborat;

❖ koeffitsient tahlili - bu tahlilda kompaniyaning moliyaviy holatini tavsiflash uchun ma'lum ko'rsatkichlar (nisbatlar) qo'llaniladi va bundan tashqari, ushbu tahlil nafaqat baholash, balki kompaniyaning to'lov qobiliyatini bashorat qilish imkonini beradi.

❖ Shunday qilib, iqtisodiy tahlil uchun axborot bazasi sifatida buxgalteriya (moliyaviy) hisobotining asosiy afzalliklaridan biri uning analitik imkoniyatlaridir, degan xulosaga kelishimiz mumkin. Buxgalteriya (moliyaviy) hisobotining barcha shakllarining keng tahliliy imkoniyatlari, uning oshkoraligi va ochiqligi buxgalteriya ma'lumotlarining ichki va tashqi foydalanuvchilari uchun tashkilotlarning moliyaviy-xo'jalik faoliyatini iqtisodiy tahlil qilish imkonini beradi.

Shunday qilib, iqtisodiy tahlil uchun axborot bazasi sifatida buxgalteriya (moliyaviy) hisobotining asosiy afzalliklaridan biri uning analitik imkoniyatlaridir, degan xulosaga kelishimiz mumkin. Buxgalteriya (moliyaviy) hisobotining barcha shakllarining keng tahliliy imkoniyatlari, uning oshkoraligi va ochiqligi buxgalteriya ma'lumotlarining ichki va tashqi foydalanuvchilari uchun tashkilotlarning moliyaviy-xo'jalik faoliyatini iqtisodiy tahlil qilish imkonini beradi. Buxgalteriya hisobi, axborot ta'minoti, tahlil qilish, nazorat qilish va

muvofiglashtirish chorrahasida bo‘lib, bunda xo‘jalik yurituvchi subyektlarni boshqarishda alohida o‘rin tutadi: u rahbariyatni boshqarish va axborot bilan ta‘minlash funksiyalarini bog‘laydi, ularni birlashtiradi, umumlashtiradi va muvofiglashtiradi, eng asosiysi uning yuqori sifat jihatidan yangi bosqichga o‘tishini ta‘minlaydi. Boshqaruv hisobining paydo bo‘lishi zarurati zamonaviy korxonalar umuman jamoaviy va uning alohida tarkibiy bo‘linmalari faoliyatini baholash va tahlil qilish uchun moslashuvchan tizimlarga muhtojligi bilan izohlanadi.

Boshqaruv hisobi nafaqat amalga oshirilgan ma‘lumotlarga ishora qiladi, balki istiqbolli ma‘lumotlarga ham muhtoj. Bundan tashqari, buxgalteriya hisoboti qat‘iy belgilangan muddatda tayyorlanadi va biznes sharoitlari voqealarni tezkor baholashni talab qiladi. Va agar moliyaviy buxgalteriya tizimida umumiy qabul qilingan prinsiplar va qoidalar qo‘llanilsa, boshqaruv hisobi qoidalari korxonaning o‘zi tomonidan belgilanadi. Umuman olganda, jahon bozoridagi murakkab vaziyat va qarama qarshiliklar barcha korxonaning oldida turgan vazifalarni belgilashga yangicha qarashlarni shakllantirish ga sabab bo‘ladi, xususan milliy xo‘jalik yurituvchi subyektlar uchun ham. Taktik va strategik rivojlanishning eng muhim masalalarini hal qilish, boshqariladigan obyektlar natijadorligi iqtisodiy faoliyati to‘g‘risidagi ma‘lumotlarni hisobga olish, rejalashtirish, monitoring qilish va tahlil qilish, hisob-kitoblarni asoslash va shu asosda tezlik bilan qaror qabul qilishga qodir bo‘lgan moslashuvchan boshqaruv tizimi yaratilgan taqdirda ta‘minlanishi mumkin.

Hozirda boshqaruv hisobining ta‘rifi haqida fikr yuritganda, uning funksiyalari va xo‘jalik yurituvchi subyektlardagi boshqarish tizimi tutgan o‘rni, turli nazariyotchilar, shuningdek boshqaruv vakillari tomonidan turli yo‘llar bilan izohlanadi.

Shunday qilib, yurtimiz olimlari A.X. Pardayev va Z.A. Pardayevaning muallifligidagi “Boshqaruv hisobi” darsligida shunday ta‘rif beriladi “Boshqaruv hisobi – xo‘jalik yurituvchi subyekt axborot tizimining tarkibiy qismi hisoblanadi.

Ishlab chiqarish faoliyatini boshqarishning samaradorligi ko'p jihatdan xo'jalik yurituvchi subyektning tarkibiy tuzilmalari, bo'limlari va bo'linmalari faoliyatlari to'g'risida olinadigan operativ (tezkor) ma'lumotlarga bog'liq. Boshqaruv hisobi ana shunday ma'lumotlarni boshqaruv qarorlarini to'g'ri qabul qilish maqsadida xo'jalik yurituvchi subyekt ichidagi turli darajadagi boshqaruv rahbarlari uchun shakllantiradi".

Z.N. Qurbanov va K.M Misirov "Boshqaruv hisobi menejerlarga qaror qabul qilishda yordam beradigan moliyaviy va nomoliyaviy axborotlarni o'lchaydi va ular haqida hisob beradi. Moliyaviy hisobda aks ettirilgan moliyaviy axborot iste'molchilar, hukumat va tashqi tomonlar uchun chop etilishini kafolatlash menejerlarning majburiyatidir"

AQSh olimlari Ch. T. Xorngren i Dj. Foster quyidagi ta'rifni beradi: "Boshqaruv hisobi-bu har qanday obyektlarni boshqarish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni aniqlash, o'lchash, yig'ish, tizimlashtirish, tahlil qilish, parchalash, talqin qilish va uzatish".

Rus olimmi A. D. Sheremet tomonidan tahrirlangan "Boshqaruv hisobi" kitobida yuqorida keltirilganlarga o'xshash ta'rif berilgan: "boshqaruv hisobi-bu bitta tashkilot doirasida o'z boshqaruv apparatini tashkilot faoliyatini rejalashtirish, to'g'ri boshqarish va nazorat qilish uchun foydalaniladigan ma'lumotlar bilan ta'minlaydigan buxgalteriya hisobi quyi tizimi. Ushbu jarayon boshqaruv apparati o'z funksiyalarini bajarishi uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni aniqlash, o'lchash, yig'ish, tahlil qilish, tayyorlash, talqin qilish, uzatish va qabul qilishni o'z ichiga oladi"

Shuningdek yana bir rus olimi M. A. Vaxrushinning "Buxgalteriya hisobi" kitobida shunday ta'rif berilgan: "boshqaruv hisobi tashkilotning buxgalteriya hisobining mustaqil yo'nalishi sifatida belgilanishi mumkin, bu uning boshqaruv apparatini butun tashkilotni, shuningdek uning tarkibiy bo'linmalarini rejalashtirish, boshqarish, nazorat qilish va baholash uchun foydalaniladigan ma'lumotlar bilan ta'minlaydi"

Boshqaruv hisobining ta'rifi va mazmuniga yondashuvlarni taqqoslash mualliflar boshqaruv hisobini tor ma'noda – buxgalteriya hisobining quyi tizimi, shu jumladan ma'lumotlarni to'plash, ro'yxatdan o'tkazish va umumlashtirish, keng ma'noda esa boshqaruvning barcha funksiyalarini qamrab oluvchi tashkilotni boshqarish tizimi sifatida talqin qilishadi degan xulosaga kelishimizga imkon beradi

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotning nazariy va uslubiy asosini bu boshqaruv hisobi nazariyasi va metodologiyasi, boshqaruv tahlili va boshqa tegishli iqtisodiy fanlar, ilmiy-uslubiy adabiyotlar, ilmiy konferensiyalar materiallari hisoblanadi, shuningdek tadqiqot jarayonida umumiy ilmiy usul — dialektika, tahlil, sintez, induksiya, deduksiya va ilmiy ma'lumotlarni tizimlashtirishning maxsus usullari: tekshirish, taqqoslash, nazariy va amaliy materiallarni umumlashtirish, kompleks tahlil va tizimli yondashuv ishlatilgan.

Boshqaruv hisobining axborot oqimlarining butun hajmini tizimlashtirish va ko'plab mezonlarga asoslanib turlarga bo'lish mumkin. Eng keng tarqalgan tasniflardan biri boshqaruv darajalari va maqsadlari asosida ma'lumotlarni guruhlashni o'z ichiga oladi. Bunday holda, ma'lumotlar har qanday tijorat tashkilotining maqsadlariga muvofiq operativ, taktik va strategik bo'linadi.

Strategik axborot konsepsiyasining bo'linishi strategik boshqaruv hisobi rivojlanishning asosiy yo'nalishiga aylana boshlagan bir paytda sodir bo'ldi.

Operatsion boshqaruv ma'lumotlari boshqaruv jarayonini samarali amalga oshirish, shuningdek joriy faoliyatni nazorat qilish va tartibga solish uchun ma'lumotlarni shakllantirish hamda ulardan foydalanish bilan bog'liq.

Taktik ma'lumotlar deganda kompaniyaning yaqin kelajakdagi faoliyati bilan bog'liq asosiy fikrlarni ishlab chiqish uchun yaratilgan bunday ma'lumotlar hajmi tushuniladi.

Strategik boshqaruv hisobi yuqori menejment manfaatlariga moslashtirilgan. Uzoq muddatli istiqbolda kompaniyaning barqaror raqobatbardoshligiga erishish

uchun ichki resurslarni izlash va ulardan maksimal darajada samarali foydalanish uchun tashqi muhit to'g'risida baholovchi ma'lumotlarni taqdim etadi

Ushbu turdagi ma'lumotlar tashqi muhit haqidagi ma'lumotlarni to'playdi, bu uning noaniqligini kamaytiradi va kompaniyani tashqi tebranishlarga eng xavf-xatarsiz moslashtirish usullarini ishlab chiqishni ta'minlaydi. Taktik ma'lumotlar asosan tashkilotning yaqin kelajakdagi ishlab chiqarish siyosatini ishlab chiqish uchun ishlatiladi

Taktik boshqaruvni amalga oshirish doirasidagi asosiy maqsadlarga quyidagilar kiradi:

- kompaniyaning barqaror ishlashini ta'minlash;
- kompaniyaning uzluksiz rivojlanishi uchun potensialni yaratish;
- amalga oshirilayotgan o'zgarishlarni hisobga olgan holda dastlabki rejalarga o'zgartirishlar.

Ushbu boshqaruv darajasida taqdim etilgan ma'lumotlar o'rta rahbariyat tomonidan monitoring, nazorat va qaror qabul qilish uchun ishlatiladi. Strategik boshqaruv ma'lumotlari tashkilotning strategik qarorlari va maqsadlarini ishlab chiqishga, shuningdek ularni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan.

Keyinchalik, ma'lumotlar boshqaruv hisobining kompaniyaning ichki yoki tashqi muhitiga yo'nalishiga qarab tasniflanishi kerak. Bunday holda, ichki va raqobatbardosh ma'lumotlar ajralib turadi. Ko'rinib turibdiki, ichki boshqaruv hisobi kompaniya ichidagi jarayonlarni o'rganishga qaratilgan.

Raqobat ma'lumotlari tashkilotning ichki va tashqi muhitini tahlil qilish, shu jumladan raqobatchilar faoliyatini tahlil qilish jarayonida olingan ma'lumotlarni qayta ishlash natijasini nazarda tutadi.

Umuman olganda, ma'lumotlar tashkilotning raqobatdosh ustunliklarini, shuningdek, alohida yondashuv va yechimni talab qiladigan faoliyatning kamchiliklarini aniqlashga qaratilgan. Raqobatchilarning faoliyatini, ushbu sohadagi tendensiyalarni, ishlab chiquvchilar, pudratchilar, kompaniyaning savdo bozoridagi mavqeyini hisobga olgan holda kompaniyaning bozordagi hozirgi

holatini tavsiflovchi ma'lumotlar — bularning barchasi buxgalteriya ma'lumotlari bilan bir qatorda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Menejrlarning moliyaviy javobgarligini hisobga olgan holda, xarajatlar markazlari, daromad markazlari, foyda markazlari va investitsiya markazlari mavjud. O'z faoliyatini boshqarish va takomillashtirishning bir qismi sifatida ma'lumotlar nafaqat maxsus biznes bo'linmalari yoki javobgarlik markazlari, balki faoliyat turlari bo'yicha ham tuzilishi kerak.

Muayyan faoliyat turlarining xarajatlari to'g'risida olingan ma'lumotlar uning samaradorligini aniqlashga imkon beradi va shu asosda resurslar, xarajatlarni umuman kompaniya uchun maksimal foyda bilan qayta taqsimlash to'g'risida qaror qabul qiladi.

Keyinchalik, ma'lumotlar moliyaviy va moliyaviy bo'lmaganlarga bo'linishi kerak. Ko'pincha faqat moliyaviy ma'lumotlardan foydalaniladi, ammo samarali boshqaruv doirasida nafaqat miqdoriy ko'rsatkichlar, balki yuqori darajadagi raqobatbardoshlikni saqlab qolish uchun boshqa ma'lumotlar ham muhim ekanligi unutiladi.

Bunday ma'lumotlarga kompaniya mahsulotining sifati, mijozlarga yo'naltirilganligi va ularning mahsulotdan qoniqishi, xodimlarning malakasi va yangi mahsulotning ekspluatatsion xususiyatlari kirishi mumkin.

Moliyaviy va moliyaviy bo'lmagan ma'lumotlarni sintez qilish prinsipi asosida boshqaruv hisobotlarini shakllantirish ba'zan qarama-qarshiliklarning shakllanishiga olib keladi. Biroq, asosiy parametrlarni to'g'ri aniqlay olgan holda, ushbu prinsipga rioya qilish kerak. Bu muvozanatli buxgalteriya hisobining asosi bo'lib, u kompaniya faoliyati to'g'risida ishonchli va o'z vaqtida ma'lumot olish uchun yetarli bo'lgan asosiy ko'rsatkichlar to'plamini taqdim etadi. Bir so'z bilan aytganda boshqaruv hisobi uchun eng keng tarqalgan axborot bazasi kompaniyaning buxgalteriya tizimi hisoblanadi. Boshqaruv funksiyalari uchun ma'lumot manbai sifatida u ishda e'tiborga olinadigan ko'plab taxminlarga ega. Ammo har qanday holatda, buxgalteriya hisobi deyarli boshqaruv hisobining

asosiy axborot manbai bo‘lib xizmat qiladigan o‘rnatilgan mahalliy amaliyot bilan, kiruvchi axborot oqimini boshqaruv funksiyalarini amalga oshirishga hissa qo‘shadigan tarzda tashkil etish kerak.

Xulosa va takliflar.

Shunday qilib boshqaruv hisobi xo‘jalik yurituvchi subyektlarning boshqaruv tizimining eng muhim tarkibiy qism hisoblanadi, chunki uning asosida joriy boshqaruv qarorlari qabul qilinadi. Shu sababli, tadqiqot jarayonida kompaniya rahbariyati uchun eng to‘liq ma’lumotlarni batafsil va taqdim etish uchun ichki hisobot uchun boshqaruv tahlili shakllari taklif etiladi. Shuningdek, operatsion faoliyat jarayonida har chorakda kamida bir yoki ikki marta qarorlarni o‘z vaqtida qabul qilish va moliyaviy rejani tuzatish uchun boshqaruv shakllarini monitoring qilish va tahlil qilish tavsiya etiladi. Tashkilot ichidagi hisobot tizimini joriy etish kompaniyaning tashkilotning raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan innovatsion faoliyat sifatida e’tirof etiladi.

Shunday qilib, boshqaruv hisobini yuritish doirasida korxonalarida boshqaruv hisobini shakllantirish raqobatdosh ustunliklarga erishishga imkon beradigan yuqori samarali vositadir. Biroq, ushbu afzalliklarga erishish uchun nafaqat korxonada boshqaruv hisobi tizimini joriy etish, balki korxonada faoliyatining barcha xususiyatlarini hisobga oladigan boshqaruv hisoboti ko‘rsatkichlarining samarali tizimini ishlab chiqish bo‘yicha ham ish olib borish kerak.

Adabiyotlar:

1. Holiqova, D. S. (2023). Тенденции развития образования и педагогики. Conference, 1(5), 147-150.
2. G‘ayratovna, M., & Nusratilloevna, M. S. (2024). Mangulikka daxldor siymo. *PEDAGOG*, 7(2), 282-287.
3. Niyozmurodova, M., & Miraxmedova, S. N. (2024). Internet, virtual va sezual olamning shaxsga ta’siri. *PEDAGOG*, 7(2), 276-281.
4. Mirakhmedova, S. N. (2024). Socio-philosophical analysis of transformation of spiritual-ideological reforms in new Uzbekistan. *Proximus Journal of Sports Science and Physical Education*, 1(1), 28-32.

5. Abdusoliyev, A. I., Kushakova, M. N. (2021). Temir yo'l transportini rivojlantirishning moliyaviy siyosatining tahlili va tamoyillari. *Экономика и социум*, 9(88), 893-896.
6. Abdusoliyev, A. I., Kushakova, M. N. (2021). Moliyaviy menejment tizimini rivojlantirish tamoyllari. *Oriental renaissance Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(9), 972-977.
7. Razzoqova, J. R., Qaxorov, M. X., Kushakova, M. N. (2021). Temir yo'l transportining moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish. *Oriental renaissance Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(9), 978-986.
8. Kushakova, M. N. (2020). Main directions of credit policy during the COVID-19 PANDEMY. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(2), 1836-1839.
9. Kushakova, M. N. (2020). Financial planning problems in enterprises. *EPRA International Journal of Economic Growth and Environmental Issues*, 8(5), 20-21.
10. Dzhumanova, A. B., Kushakova, M. N., Khodzhaeva, N. A. (2019). Formation of accounting management information in the control system of enterprises of JSC «Uzbekistan Railways. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 28(14), 32-36.
11. Кушакова, М. Н. (2022). Анализ и методология управления обслуживающего персонала железнодорожного транспорта в республике. *Экономика и социум*, 1(92), 593-596.
12. Salimov, I. I., Kushakova, M. N. (2022). Analysis of the Problems of Innovative Development of the National Economy and Financial Stability of the Republic of Uzbekistan. *International Journal of Innovative Research in Science Engineering and Technology*, 11(2), 1603-1605.
13. Kushakova, M. N. (2022). Increasing the Efficiency of Logistics Management in Railway Transport. *ACADEMICIA An International Multidisciplinary Research Journal*, 12(2), 342-346.
14. Narimanovna, K. M., & Ikromovich, S. I. (2022). Improving the financial management system of rail transport. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(5), 646-653.